

IT, informacja, korupcja

Michał Goliński

mgol@sgh.waw.pl

Zakład Gospodarki Informacyjnej
i Społeczeństwa Informacyjnego
Katedra Informatyki Gospodarczej
Szkoła Główna Handlowa

Plan wystąpienia

- Spojrzenie globalne
- Definicje korupcji
- Skutki gospodarcze korupcji
- Korupcja a informacja
- Korupcja a IT
- Słoń a sprawa Polska
- Wnioski

TI Global Corruption Barometer 2005

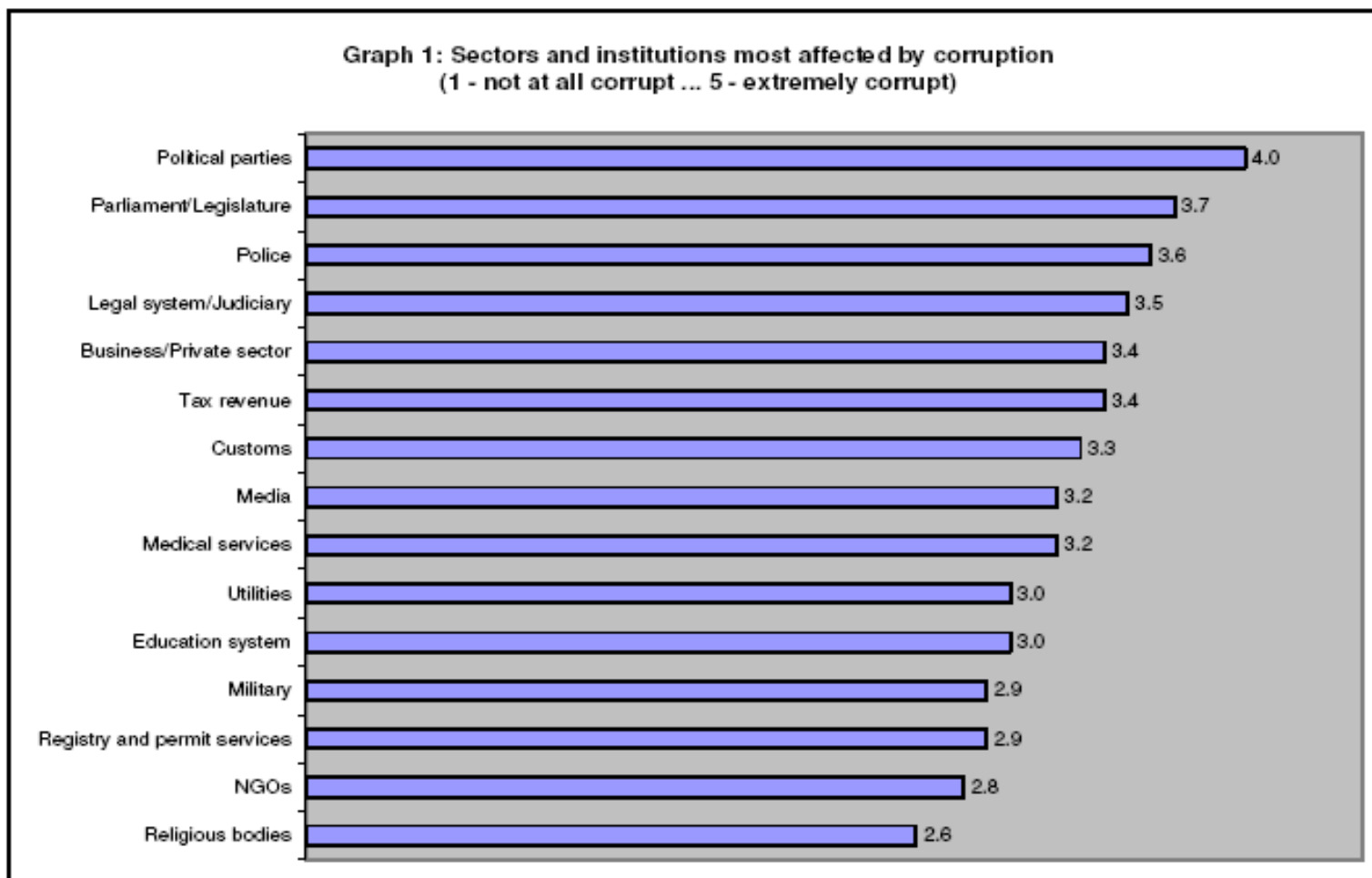
- robione przez Gallup International na zlecenie TI
- badanie opinii publicznej na temat korupcji
- 55 000 respondentów
- 69 państw
- problematyka korupcji widziana oczyma zwykłych ludzi

**TRANSPARENCY
INTERNATIONAL**
the coalition against corruption

Światowy ranking sektorów i instytucji

Graph 1: Sectors and institutions most affected by corruption

Source: Transparency International Global Corruption Barometer 2005

Polska – jak i gdzie jest źle

Table 6: Countries and the prevalence of bribery

Question - In the past 12 months, have you or anyone living in your household paid a bribe in any form? Answer - Yes	31% - 45%	Cameroon, Paraguay, Cambodia, Mexico
	11% - 30%	Ethiopia, Ghana, Guatemala, Lithuania, Moldova, Nigeria, Romania, Togo, Bolivia, Czech Republic, Dominican Republic, Ecuador, Greece, Indonesia, India, Kenya, Pakistan, Peru, Russia, Senegal, Serbia, Ukraine
	5% - 10%	Argentina, Bulgaria, Bosnia and Herzegovina, Colombia, Croatia, Kosovo, Luxembourg, Macedonia, Malaysia, Nicaragua, Panama, Philippines, Poland, South Africa, Thailand, Turkey, Venezuela
	Less than 5%	Austria, Canada, Costa Rica, Denmark, Spain, Finland, France, Germany, Hong Kong, Iceland, Ireland, Israel, Japan, South Korea, Netherlands, Norway, Portugal, Singapore, Switzerland, Taiwan, UK, Uruguay, USA

Source: Transparency International Global Corruption Barometer 2005

Table 1: Countries where political parties are the most corrupt institutions

Country income groups ²	POLITICAL PARTIES identified as the sector most affected by corruption in the following countries/territories:
High-income countries	Austria, Canada, Finland, France, Germany, Greece, Iceland, Ireland, Israel, Italy, Japan, Luxembourg, Portugal, South Korea*, Spain, Switzerland, United Kingdom, USA
Upper-middle-income countries	Argentina, Chile, Costa Rica, Croatia, Czech Republic*, Lithuania, Mexico*, Panama*, Poland, South Africa*, Uruguay*, Venezuela*
Lower-middle-income countries	Bolivia, Bosnia and Herzegovina, Colombia, Dominican Republic*, Ecuador*, Guatemala*, Indonesia, Paraguay, Peru*, Philippines*, Romania*, Serbia*, Thailand
Low-income countries	India*, Nicaragua

Source: Transparency International Global Corruption Barometer 2005

Korupcja

- łac. corruptio - zepsucie
- wykorzystywanie władzy publicznej dla celów prywatnych
- „...największe, obok przestępczości zorganizowanej, zagrożenie dla demokracji, rządów prawa oraz wolnej i uczciwej konkurencji w działaniach gospodarczych.”
[ABW]
- wg Banku Światowego pochłania około 5 % światowego PKB, a w krajach, w których jest rozpowszechniona jej skutki są często takie jak dodatkowego 20% podatku
- „Obowiązujące w Polsce akty prawne nie zawierają pojęcia „korupcja”, nie ma zatem jej prawnej definicji”
[ABW]
- art. 228 – 231 KK, przy czym rozróżnia się łapownictwo (czynne i bierne), płaćta protekcje oraz nadużycie funkcji

Obszary korupcji w PL wg ABW

- procedury prywatyzacyjne
- gospodarowanie majątkiem publicznym
- fundusze celowe i agencje rządowe
- zamówienia publiczne
- ustanawianie kontyngentów i udzielanie koncesji
- administracja skarbowa
- administracja państwowa i samorządowa
- działalność służb celnych i organów nadzoru
- funkcjonowanie służby zdrowia
- finansowanie badań naukowych
- finansowanie partii politycznych
- rozdysponowywanie funduszy UE

Uroki korupcji

- etyczne i prawne aspekty są oczywiste
- niektórzy ekonomiści uznają niektóre z aspektów korupcji za korzystne
- większość podkreśla skutki negatywne
- BŚ stwierdza, iż korupcja:
 - zmniejsza przychody państwa z ceł i podatków
 - zwiększa wydatki publiczne
 - zmniejsza efektywność inwestycji publicznych
 - deformuje działanie rynku
 - oraz procesy alokacji zasobów

Korupcja działa poprzez

- zmniejszenie roli rządu jako regulatora i nadzorcy czuwającego nad przestrzeganiem zasad wolnego rynku;
- zmniejszenie społecznej aktywności gospodarczej
- spełnianie funkcji dodatkowego, arbitralnego podatku
- redukcję lub deformację fundamentalnej roli rządu jako czuwającego nad przestrzeganiem obowiązującego prawa
- zwiększenie zakresu ubóstwa w społeczeństwie
- zniekształcenie efektów polityki gospodarczej
- zwiększenie kosztów działalności gospodarczej – szczególnie dokuczliwe dla startujących MSP
- zmniejszenie inwestycji – także BIZ - a więc redukcję stopy wzrostu
- zmniejszenie wydatków na infrastrukturę, zdrowie, edukację

BŚ podsumowuje

- „Korupcja wpływa niszcząco na takie funkcje władzy, jak zarządzanie makroekonomiczne, zapewnienie wysokiej wydajności gospodarki i równości obywateli, oraz wypełnianie przez instytucje państwowe nadanych im funkcji.”
- nie zapominajmy o „edukacyjnej” funkcji korupcji – podważa ona zaufanie do zasad gospodarki rynkowej i systemu demokratycznego
- zmniejszając (i tak bardzo niski w Polsce) kapitał zaufania społecznego

Ciekawostki liczbowe

- największy wpływ na wielkość bezpośrednich inwestycji zagranicznych ma niepredyktywność poziomu korupcji
- staje się ona swego rodzaju nieprzewidywalnym i losowym rodzajem opodatkowania
- wzrost wartości CPI z poziomu Singapuru do poziomu Meksyku odpowiada wzrostowi obciążeń podatkowych o 20%
- według ocen MFW i BŚ zmiana w ocenie kraju z 6 punktów CPI na 8 powoduje 4% wzrost inwestycji zagranicznych i 0,5% wzrost PKB
- zlikwidowanie najbardziej jaskrawych przejawów korupcji uczyniłoby Polskę bogatszą o kilka miliardów dolarów

Informacja a korupcja

- informacja fundament i najpotężniejsze narzędzie w walce z korupcją
- “nadużycie władzy publicznej dla prywatnych korzyści”
np. niezgodne z przepisami wykorzystanie posiadanej z racji pełnienia urzędu informacji
 - przetargi
 - zamierzenia urzędu
 - plany inwestycyjne
 - zmiany legislacyjne
- informacja jest dobrem pożądanym przez korumpującego i za nią jest on gotowy zapłacić

Teoretycznie IT może

- zwiększyć jawność i przejrzystość życia publicznego
- zwiększyć efektywność działań administracyjnych
- ułatwić obywatelom dostęp do informacji
- uprościć komunikację obywatel – administracja
- eliminować zbędne i potencjalnie korupcjogenne bezpośrednie kontakty obywatela i urzędnika
- usprawnić procedury zamówień publicznych
- wzmocnić pozycję osób walczących z korupcją
- automatycznie monitorować prace urzędów
- informować o wykrytych nieprawidłowościach
- umożliwić elektroniczne przetargi
- i w końcu stworzyć elektroniczną demokrację

IT a korupcja w praktyce

raport BŚ o korupcji w Polsce podkreśla, że: “Nieprawidłowa realizacja zamówień publicznych przy wielkich kontraktach rządowych, gdzie ceny umowne częstokroć przekraczają ceny rynkowe dwu- lub trzykrotnie, kosztuje państwo miliony złotych. Szczególnie poważnymi przykładami takiego zjawiska – zarówno na etapie procesu przetargowego, jak i w trakcie realizacji kontraktu – są wielkie kontrakty na dostawę systemów informatycznych (np. dla ZUS, Głównego Urzędu Ceł, Urzędów Skarbowych – Poltax, Poczty)...” [BŚ 1999, s. 16]

IT a korupcja w praktyce c.d.

- praktycznie żaden duży „państwowy” SI III RP nie był „successful project” w rozumieniu Standish Group, tzn.:
 - o czasie
 - w ramach budżetu
 - z oczekiwaną funkcjonalnością
- reszta (czyli prawie wszystkie) to „challenged project” lub „failed project” za: http://www.standishgroup.com/sample_research/PDFpages/extreme_chaos.pdf (12.03.2005)
- tworzenie kompleksowych SI jest zajęciem ryzykownym na całym świecie – to jasne, ale nasilenie tego zjawiska w Polsce pozwala domyślać się także czynnika spoza problematyki zarządzania projektami – właśnie korupcji

Brzydkie podejrzania

- mały udział eksportu a nawet rynku krajowego w przychodach wielkich krajowych firm informatycznych – kontrakty rządowe są z jakiegoś powodu łatwiejsze niż funkcjonowanie na konkurencyjnym rynku
- liczne, nieistniejące lub bardzo opóźnione SI niezbędne dla sprawnego funkcjonowania państwa
 - brak zainteresowania administracji * – znaczna automatyzacja podejmowania decyzji i większa ich przejrzystość może nie być wygodna
 - aktywne zainteresowanie interesariuszy (stakeholders) nie powstaniem systemu – mógłby on uniemożliwić dotychczasowe działania

* być może problem rozwiązała by aplikacja typu e-łapówka?

Korupcja w IT skutki dla Kowalskiego

- marnotrawstwo podatków na przepłacone projekty SI
- rozbudowana, nieefektywna, droga administracja
- niemożność załatwienia niczego w nieistniejących SI
- kłopotliwe i czasochłonna obsługa w złych SI

- strata pieniędzy
- - „ - czasu
- - „ - motywacji do działania gospodarczego
- - „ - zaufania do państwa
- - „ - ekologiczna*

* w PL przechowuje się MILIARD dokumentów dotyczących tylko podatku od dochodów osobistych [za: W.Cellary]

Dwa znane rankingi

The 2005 e-readiness rankings

- Economist Intelligence Unit (The Economist) oraz IBM's Institute for Business Value
- oceniono 65 krajów
- PL jest 32 miejscu ex equo z RPA
- Uwaga ! W The 2006 e-readiness rankings na 68 państw zajmujemy 34 miejsce

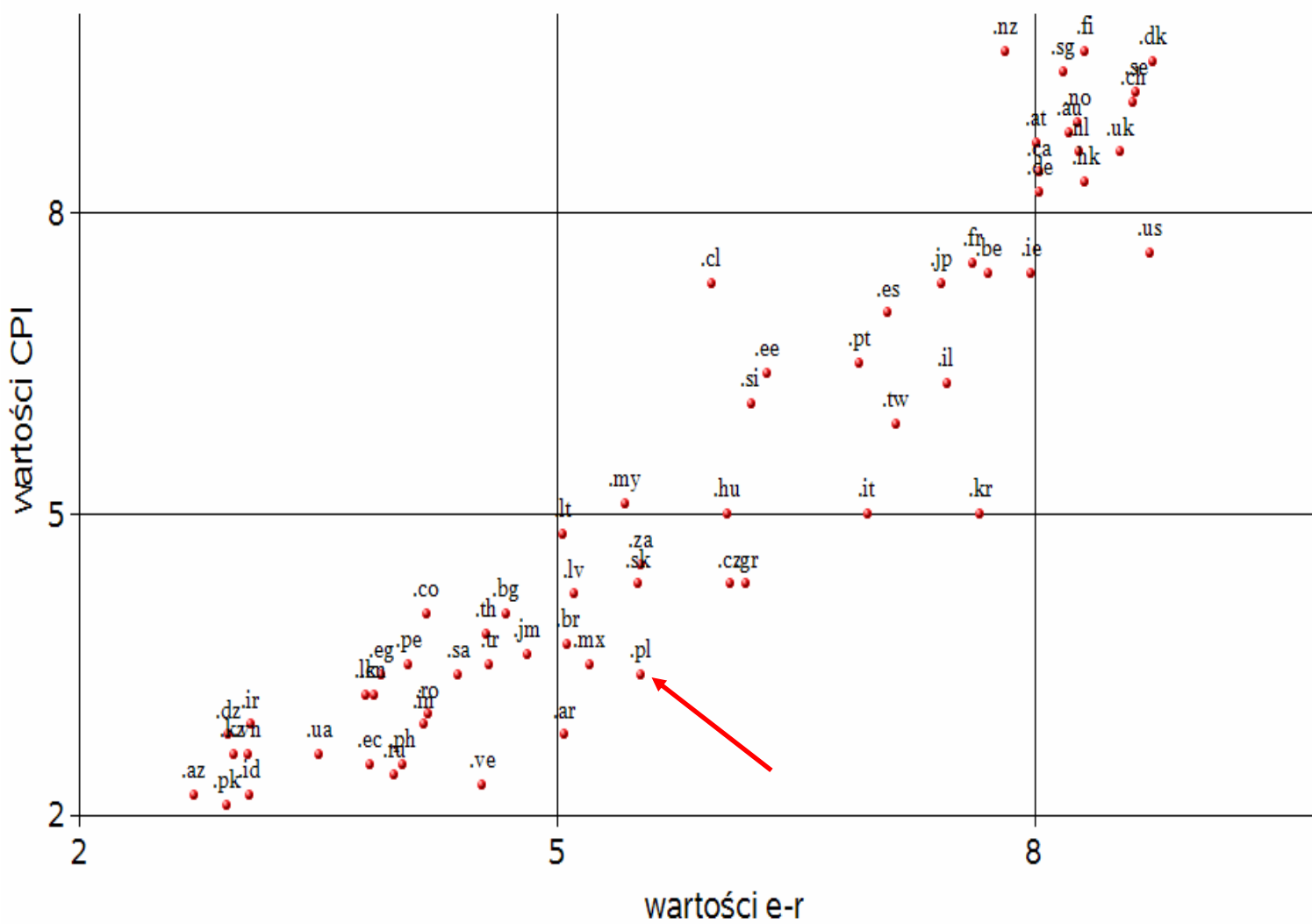
Corruption Perceptions Index 2005

- Transparency International
- oceniono 159 krajów
- PL jest na 70 miejscu ex equo z
 - Burkina Faso
 - Chorwacją
 - Egiptem
 - Lesotho
 - Arabią Saudyjską
 - Syrią
 - Laosem

Economist Intelligence Unit

e-gotowość i postrzegana korupcja w 2005

Czy IT to wdzięczne pole dla korupcji?

- TI Bribe Payers Index 2002
- zbadano 15 „wschodzących” gospodarek (w tym PL)
- pytano o skłonność do działań korupcyjnych ze strony korporacji międzynarodowych pochodzących z 21 wiodących gospodarek świata

Bribery in business sectors

How likely is it that senior public officials in this country [respondent's country of residence] would demand or accept bribes, e.g. for public tenders, regulations, licensing in the following business sectors?

	2002
Total sample	835
Public works/construction	1.3
Arms and defence	1.9
Oil and gas	2.7
Real estate/property	3.5
Telecoms	3.7
Power generation/transmission	3.7
Mining	4.0
Transportation/storage	4.3
Pharmaceuticals/medical care	4.3
Heavy manufacturing	4.5
Banking and finance	4.7
Civilian aerospace	4.9
Forestry	5.1
IT	5.1
Fishery	5.9
Light manufacturing	5.9
Agriculture	5.9

The scores are mean figures from all the responses on a 0 to 10 basis where 0 represents very high perceived levels of corruption, and 10 represents zero perceived corruption.

Precise comparisons between the 1999 and 2002 figures are not possible as the categories have been modified significantly.

Bribery in business sectors - by size of bribe

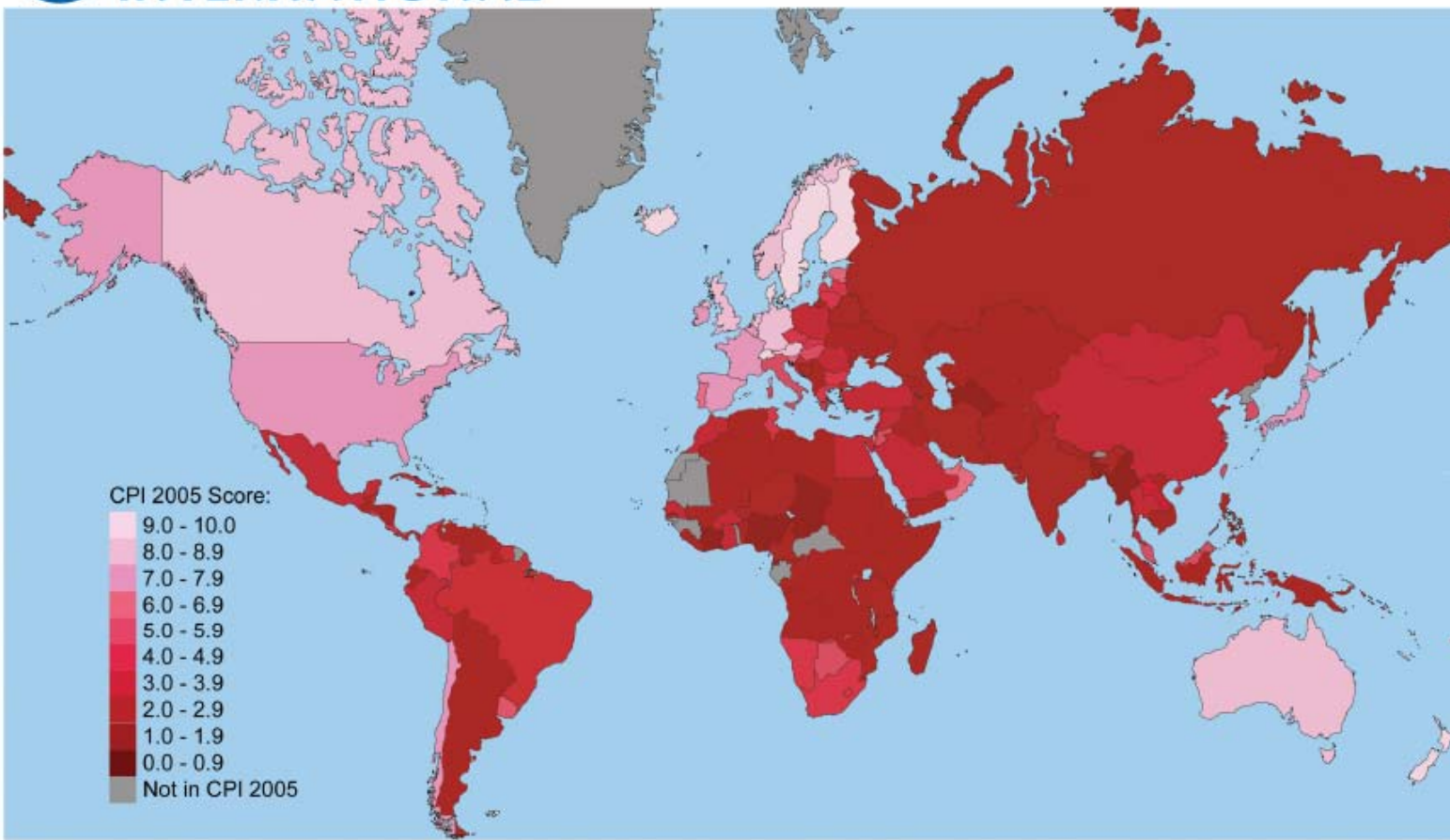
Among the business sectors mentioned previously, which are the two sectors where the biggest bribes are likely to be paid?

	2002
Total sample	835
Public works/construction	46%
Arms and defence	38%
Oil and gas	21%
Banking and finance	15%
Real estate/property	11%
Pharmaceuticals/medical care	10%
Power generation/transmission	10%
Telecoms	9%
IT	6%
Forestry	5%
Mining	5%
Transportation/storage	5%
Heavy manufacturing	4%
Agriculture	3%
Fishery	3%
Civilian aerospace	2%
Light manufacturing	1%

The results reflect the percentage of respondents who mentioned the particular sector.

This question was not posed in the BPI 1999.

Sprawa nie wygląda różowo

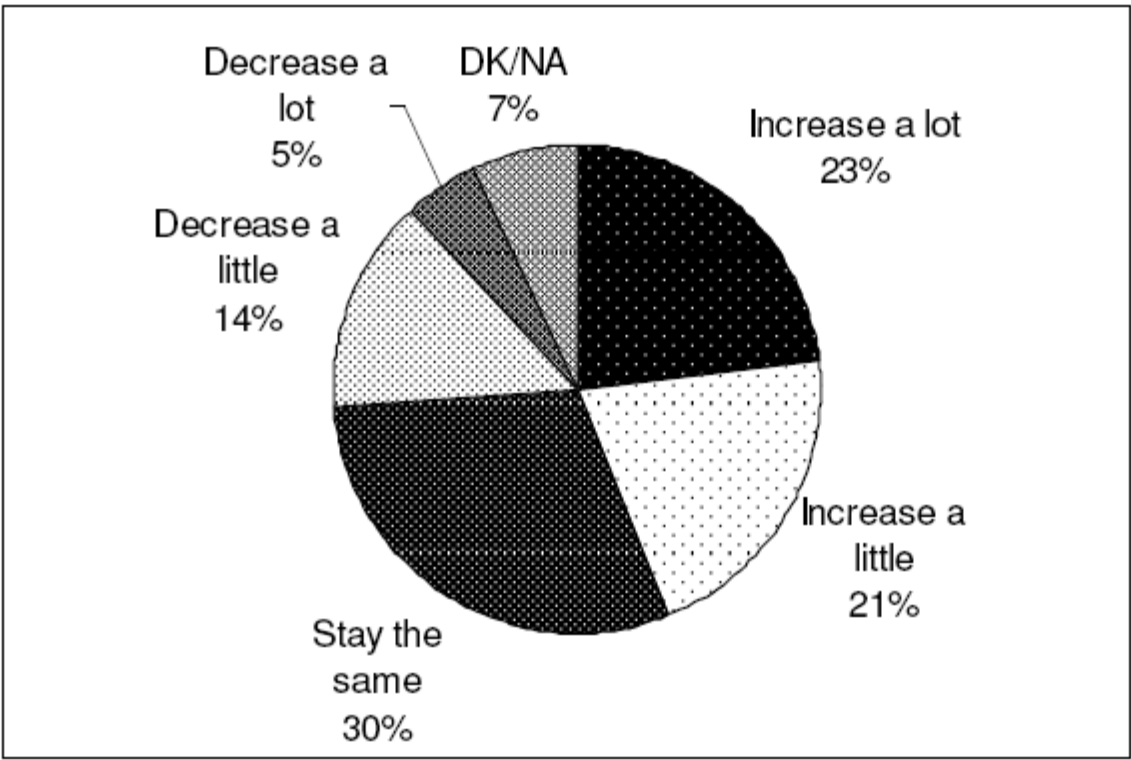

CORRUPTION PERCEPTIONS INDEX 2005

www.transparency.org

Ludzie nie są naiwni

Graph 3: Do you expect the level of corruption in the next 3 years to change? Will it:

Trzeba mieć nadzieję

- informacja i zastosowania IT nie zlikwidują, oczywiście, zjawiska korupcji
- mądre wykorzystanie możliwości jakie oferuje współczesna technologia może przyczynić się do lepszego ukształtowania społecznego ładu informacyjnego [prof. Oleński]
- pozwoli to przybliżyć się do ideału efektywnego państwa o przejrzystych strukturach władzy i wydajnej gospodarce zamieszkałego przez świadomych obywateli nie korumpowanych i nie korumpujących

Ku pamięci tych co się zapomną

